

PITANJA:

1. Navedite imenom i prezimenom tko je osnovao prvi laboratorij za eksperimentalnu psihologiju u Hrvatskoj?
2. Kako se zove grana psihologije koja se bavi proučavanjem životinja s ciljem olakšavanja razumijevanja ponašanja ljudskoga ponašanja?
3. Koja se godina smatra službenim početkom psihologije kao samostalne znanosti?
4. Koja je osnovna podjela živčanoga sustava s obzirom na smještaj (položaj) pojedinih dijelova?
5. Kako se nazivaju područja kore velikoga mozga uz koja je vezano odvijanje složenih psihičkih procesa (pamćenje, mišljenje i sl.)?
6. Stolicu opažamo (percipiramo) kao stolicu, bez obzira gledamo li je sa strane, odozgo ili odozdo. Kako se naziva ova pojava u percepciji?
7. Što nam omogućuje konvergencija očnih jabučica i različita slika na mrežnici oba oka?
8. U koju vrstu emocija spadaju ponos, sram i divljenje?
9. Kako se naziva sukob motiva kada nas privlači maturalno putovanje u Španjolsku i Grčku, a moramo izabrati jedno odredište?
10. Ako psa nagradimo kolačićem svaki put kada dignu šapu, koju metodu učenja primjenjujemo?
11. Ako želimo ispitati najnižu razinu pamćenja, kakav ćemo tip zadataka primijeniti?
12. Navedite, imenom i prezimenom, tko je otkrio učenje klasičnim uvjetovanjem?
13. Kako se naziva inteligencija koja je spoj znanja, strategija rješavanja problema i iskustva?
14. U koju kategoriju intelektualne razvijenosti spadaju osobe s IQ 140 i više?
15. Kako se zovu poremećaji kod kojih osoba gubi kontakt s realnošću, čudno se ponaša, ima halucinacije, paranoidne misli i sl.?
16. Kako se naziva obrambeni mehanizam kada vlastite neprihvatljive osobine pripisujemo drugima, primjerice, sami smo svadljivi, a svoje kolege optužujemo da se stalno svađaju?
17. U kojem se razvojnome razdoblju javlja sposobnost apstraktnoga mišljenja?
18. Kako se zove prestanak menstruacije zbog hormonskih promjena koji se zbiva kod žena oko 50. godine?
19. Želite istražiti kako se radnici određenoga poduzeća odnose prema svojem poslu

tijekom radnoga vremena. Koja će istraživačka metoda biti najprikladnija?

20. Da bi glazbenik mogao naštimati (ugoditi) klavir ili neki drugi glazbeni instrument, koju vrstu osjetljivosti mora imati dobro razvijenu?

21. Koji dio mozga upravlja radom srca, disanjem i spavanjem?

22. Navedite barem dvije emocije koje u različitim kulturama imaju isti (sličan) izraz lica.

23. Čime započinje motivacijski ciklus?

24. Zabilježeni su slučajevi mentalno retardiranih ljudi koji imaju, primjerice, izrazito iznadprosječno pamćenje ili matematičke sposobnosti. Što nam to govori o strukturi inteligencije?

25. Odmah nakon lekcije iz engleskoga jezika učite lekciju iz njemačkoga jezika. Do koje interferencije može doći prilikom ispitivanja znanja iz engleskoga jezika?

26. Koja su dva glavna činitelja koja određuju našu inteligenciju?

27. Kako se zove metoda ispitivanja pamćenja kojom dozivate informacije iz svojega dugoročnoga pamćenja da biste uspješno odgovorili na ovo pitanje?

28. Zašto djeca u pubertetu naglo izrastu?

29. Mali Marko pokrije se ručnikom preko glave misleći da ga u tom slučaju roditelji ne mogu vidjeti. Kako se naziva takav način razmišljanja kod male djece?

30. Ukratko opišite tri primjera problema kojima se bavi psihologija rada.

31. Sažeto objasnite koja je funkcija simpatičkoga dijela vegetativnoga živčanoga sustava i opišite jednu situaciju u kojoj se on aktivira.

32. Objasnite pojmove apsolutne i diferencijalne osjetljivosti. Navedite jedno zanimanje u kojem su važne apsolutna i diferencijalna osjetljivost.

33. Opišite jedan primjer suočavanja sa stresom kada je prikladno usmjeravanje na problem i drugi primjer kada je prikladno usmjeravanje na emocije.

34. Ukratko opišite tri savjeta za uspješno učenje i pamćenje.

35. Kako se zove krivulja po kojoj se raspodjeljuje inteligencija? Opišite raspodjelu inteligencije prema toj krivulji.

36. Ukratko opišite kako se provodi transverzalno istraživanje u razvojnoj psihologiji. Navedite jednu

prednost takvoga istraživanja u odnosu na longitudinalno istraživanje.

37. Sažeto objasnite koja je logika projektivnih testova i tehnika. Navedite jedan njihov nedostatak.

38. Sažeto objasnite kada i zašto se aktiviraju obrambeni mehanizmi ličnosti.

39. Weber se bavio ispitivanjima na području psihofizike. Svoja zapažanja formulirao je u zakon. Ukratko opišite o čemu govori taj zakon rabeći primjer.

40. Što sve, općenito govoreći, može biti izvor stresa? Sjetite se jedne stresne situacije. Kako je ona djelovala na Vaše misli, osjećaje, tjelesne promjene i ponašanje?

41. Usporedite razvoj fluidne inteligencije u različitim razvojnim razdobljima.

42. . Neke sadržaje koje smo zapamtili gubimo tijekom vremena. Rabeći primjere, ukatko opišite dva uzroka zaboravljanja u svakodnevnome životu.

TOČNI ODGOVORI:

Odgovori na pitanja 1-18 nose po 1 bod za točan odgovor.

1. Ramiro Bujas
2. Komparativna (ili zoopsihologija)
3. 1879.
4. Centralni (središnji) i periferni
5. Asocijativna područja
6. Konstantnost percepcije (ili perceptivna konstantnost)
7. Percepciju dubine (ili percepciju treće dimenzije)
8. Sekundarne (ili složene)
9. Sukob istovremenoga privlačenja
10. Operantno uvjetovanje
11. Zadatke s ponuđenim odgovorima (ili a), b), c), ... zadatke)
12. Ivan Pavlov
13. Kristalizirana inteligencija
14. Genij (ili daroviti, vrlo visoko nadareni)
15. Psihoze (ili shizofreni poremećaji)
16. Projekcija
17. U adolescenciji
18. Menopauza

Odgovori na pitanja 19-29 mogu donijeti od 0-2 boda. U zagradi nakon primjera točnih odgovora naveden je broj bodova koliki bi učenik ostvario za takav odgovor. Naravno ako nije ponuden neki od navedenih odgovora ili nije ništa odgovoreno, učenik za dato pitanje dobiva 0 bodova.

19. Metoda vanjskog opažanja; ekstrospekcija (2)

Metoda opažanja; promatranje; anketa; upitnik, intervju (1)

20. Diferencijalna osjetljivost; slušna diskriminativnost (2)

Razvijen sluh; sluh; apsolutni limen (1)

21. Moždano deblo (2)

Stari mozak; produžena moždina (1)

22. Strah, srdžba, radost, tuga, iznenađenje i gađenje

Navedene bilo koje dvije emocije od gore navedenih (2)

Navedena jedna emocije od gore navedenih ili navedene dvije izražajne komponente (npr. plač, smijeh) (1)

23. Motivom; narušavanjem homeostaze; pojavom potrebe (2)

24. Retroaktivna interferencija; interferencija koja djeluje unatrag;

Opis interferencije (npr. pomješat će nam se engleski i njemački jezik)

25. Inteligencija nije jedinstvena sposobnost; inteligencija se sastoji od više nezavisnih sposobnosti, postoji više podvrsta inteligencije (2)

Inteligencija je složena; postoji faktor pamćenja i matematički faktor (1)

26. Geni (nasljeđe) i okolina (iskustvo) (2)

Naveden samo jedan od činitelja (1)

27. Metoda dosjećanja; metoda prisjećanja; metoda reprodukcije (1)

Metoda kod koje moramo svojim riječima pričati; metoda kod koje nisu ponuđeni odgovori (1)

28. Zbog pojačanog rada hipofize; hipofiza izlučuje hormon rasta u većim količinama; zbog hormona rasta (2)

Zbog hormonskih promjena; zbog povećanog broja hormona; zbog pojačanog izlučivanja endokrinih žlijezda (1)

29. Egocentrizam (2)

Predoperacijski način razmišljanja (1)

Odgovori na pitanja 30-38 mogu donijeti od 0–3 boda. Kao točni odgovori u nastavku su ponuđeni primjeri odgovora koji bi učeniku donijeli maksimalna 3 boda. Djelomično točni odgovori donose 2 ili 1 bod ovisno o opsegu i preciznosti opisa. Ako se ne ispunjava nijedan kriterij ili je u potpunosti promašen odgovor tada će se odgovor bodovati s 0 bodova.

30. Priznavat će se svi odgovori koji opisuju probleme kojima se psihologija rada bavi. Primjeri prihvatljivih odgovora:

- profesionalna selekcija - odabrati pravoga kandidata za neko radno mjesto, tj. onoga koji ima najbolje sposobnosti za to mjesto
- analiza nesreća na radu (kada se javljaju, u kojim uvjetima i sl.) kako bi ih spriječili ili smanjili
- istraživanje umora - kako utječe na radni učinak i kada se javlja jer, primjerice, pravovremenim rasporedom odmora možemo utjecati na bolji radni učinak.

31. Simpatički dio vegetativnoga živčanoga sustava zadužen je za ubrzavanje rada pojedinih unutrašnjih organa ili sustava (npr. krvožilnoga sustava i srca, dišnoga sustava i pluća) i za usporavanje probave. Opskrbljuje tijelo potrebnom energijom pri pojačanoj aktivnosti organizma (npr. kod obavljanja neke aktivnosti) ili pri pojavi jakih/iznenadnih emocija poput straha i srdžbe.

Primjerice, zbog pojačanoga rada simpatikusa brže nam zakuca srce, produbljuje se disanje, povećava se krvni tlak kad sretnemo osobu u koju smo zaljubljeni.

32. Apsolutna osjetljivost pokazuje koji je najmanji intenzitet podražaja dovoljan da izazove osjet (podražaj koji nam je u 50% slučajeva izazvao osjet).

Diferencijalna osjetljivost pokazuje koja je najmanja (jedva zamjetna) razlika u intenzitetu između dva podražaja koje subjektivno doživljavamo kao različite (promjena u intenzitetu podražaja koju zamjećujemo u 50% slučajeva).

Ljudi se razlikuju po svojoj apsolutnoj i diferencijalnoj osjetljivosti, a kod nekih zanimanja moraju biti vrlo razvijena, npr. kod kontrolora leta, pilota i sl.

33. Primjer suočavanja sa stresom kada je prikladno usmjeravanje na problem je ako se osoba neprestano sukobljava s određenim autoritetom. U ovome primjeru prikladno bi bilo usvojiti neke nove oblike ponašanja koje bi dovele do poboljšanja odnosa među tim pojedincima.

Primjer situacije kada je prikladno usmjeravanje na emocije je ako je osobi dijagnosticirana teža kronična bolest. U ovome primjeru može pomoći razgovor s drugim pojedincima koji pate od iste bolesti. Spoznaja da nismo „jedini“ koji prolazimo kroz ove probleme, može nam olakšati nošenje s bolešću.

34. Neki od savjeta za racionalnu organizaciju učenja:

- proaktivna interferencija – pojava koja označava da staro učenje ometa usvajanje novih znanja; zbog toga bi kratka stanka koja bi uključivala popodnevi san ili relaksaciju smanjila mogućnost pojave proaktivne interferencije
- ukoliko nam je neko gradivo izuzetno važno, preporuka je da se ono prenauči – gradivo koje smo već dobro usvojili još 2 – 3 puta pročitamo i prepričamo jer je takvo znanje otpornije na zaboravljanje.
- nije poželjno „kampanjski“ učiti gradivo – gradivo koje se brzo uči brzo se i zaboravlja. Ukoliko moramo zapamtiti veliki broj činjenica u kratkome razdoblju, najvjerojatnije ćemo ih i brzo zaboraviti.

35. Krivulja po kojoj se raspodjeljuje inteligencija je Gaussova krivulja ili krivulja normalne distribucije ili normalna raspodjela ili zvonolika raspodjela.

Pokazuje da je najveći broj ljudi prosječne inteligencije, dok su niže i više vrijednosti manje česte, a najrjeđe su ekstremno niske i visoke vrijednosti IQ. Što je neki IQ različiti od prosjeka, to je manja vjerojatnost njegova pojavljivanja u skupini ljudi. (Točan odgovor može sadržavati skicu Gaussove krivulje i njen opis.)

36. Transverzalno istraživanje u razvojnoj psihologiji provodi se jednokratnim mjerenjem i uspoređivanjem dviju ili više skupina pojedinaca različite dobi. Uspoređuje ih se s obzirom na izabranu osobinu koja je predmet mjerenja i promatra se mijenjaju li se tijekom razvoja i kako.

Prednost takvoga istraživanja u odnosu na longitudinalno istraživanje jest u njegovoj brzini i ekonomičnosti primjene.

37. Primjena projektivnih testova i tehnika počiva na pretpostavci da pojedinac svoje nesvjesne želje, potrebe i strahove projicira u svoju okolinu, što osobito dolazi do izražaja kada se suoči s nejasnim i nestrukturiranim sadržajima. Stoga se upravo takvi sadržaji, npr. mrlje, nedovršene rečenice i nejasne slike nalaze u projektivnim testovima.

Njihov nedostatak jest što reakcije pojedinca pri ispitivanju projektivnim testovima mogu biti, između ostaloga, posljedice njegovoga trenutačnoga raspoloženja ili „bujne” mašte, a ne samo odraz njegovih nesvjesnih želja, potreba ili strahova.

38. Obrambeni mehanizmi ličnosti aktiviraju se najčešće u stanju frustracije, odnosno u situacijama kada pojedinac ne može ili ne uspijeva zadovoljiti svoje potrebe ili ostvariti svoje ciljeve. Obrambeni mehanizmi nastoje zaštititi ego u stanju anksioznosti.

Njihova je svrha pomoći pojedincu da se obrani od tjeskobe, nemira i općenito neugodnih emocija koje izazivaju stanje frustracije i očuvati samopoštovanje. Freud smatra da uporaba većine obrambenih mehanizama ne dovodi do poboljšanja općega funkcioniranja

Odgovori na pitanja 39-42 mogu donijeti 0-3 boda. Kao točni odgovori u nastavku su ponuđeni primjeri odgovora koji bi učeniku donijeli maksimalna 3 boda. Djelomično točni odgovori donose 2 ili 1 bod ovisno o opsegu i preciznosti opisa, a kratki opisi takvih odgovora dani su nakon odgovora na pitanje. Ako se ne ispunjava nijedan kriterij ili je u potpunosti promašen odgovor tada će se odgovor bodovati s 0 bodova.

39. Weberov zakon određuje za koliko je potrebno povećati neki podražaj da bi ispitanik primijetio razliku. Ustanovio je da podražaje u nekom osjetnom području treba povećati uvijek za istu relativnu vrijednost. Na primjer da bi osoba primijetila razliku u težini to povećanje mora biti oko 2 %. Dakle, na težinu od 200 grama moramo dodati 4 grama da bismo primijetili razliku, a na 2000 grama moramo dodati 40 grama. Weberove konstante su različite za različita osjetila.

3 boda - Odgovor zadovoljava zahtjeve pitanja. Odgovor sadrži definiciju Weberovog zakona i ukazuje na to da su Weberove konstante različite za različita osjetila. Primjer je jasan i točan.

2 boda - Pitanje je djelomično odgovoreno. Odgovor sadrži 2 točna zapažanja: točnu definiciju i/ili podatak da je Weberova konstanta različita za različita osjetila i/ili točan primjer.

1 bod - Odgovor sadrži jednu točnu informaciju: točnu definiciju ili podatak da je Weberova konstanta različita za različita osjetila ili točan primjer.

0 bodova - odgovor ne zadovoljava standard koji je opisan u rasponu 1-2.

40. Izvori stresa mogu biti neki veliki traumatski događaji koji pogađaju veliki broj ljudi (npr. prirodna katastrofa) ili pojedinca (npr. svjedoci smo ubojstva). Stres mogu biti neki naši osobni problemi, npr. neuspjeh u ljubavi ili na poslu. Postoje i tkz. svakodnevni izvori stresa kao što su gužve u prometu, zahtjevi u školi ili na poslu, nesuglasice u društvu. Znakovi stresa mogu biti:

- emocionalni– tuga, strah, ljutnja,...
- misaoni– rastresenost, zamišljenost
- tjelesni– znojenje, crvenjenje, lupanje srca,..
- ponašajni– plakanje, agresivnost, konzumiranje alkohola, droga,...

3 boda - Odgovor zadovoljava zahtjeve pitanja. Jasno je određeno što može biti izvor stresa i navedena su po dva znaka stresa za barem 3 područja ili po dva znaka stresa za dva područja i po jedan znak za druga 2 područja.

2 boda - Pitanje je djelomično odgovoreno.

Jasno je određeno što može biti izvor stresa i naveden je po jedan znak stresa za barem 3 područja ili po dva znaka stresa za dva područja

Nije jasno određeno što može biti izvor stresa, ali su navedena po dva znaka stresa za 3 područja i jedan znak za jedno područje.

1 bod - Pitanje je djelomično odgovoreno.

Jasno je određeno što može biti izvor stresa.

Nije jasno određeno što može biti izvor stresa, ali su navedena po dva znaka stresa za 2 područja ili po jedan znak za svako područje.

0 bodova - Odgovor ne zadovoljava standard koji je opisan u rasponu 1-2.

41. Fluidna inteligencija razvija se vrlo brzo u djetinjstvu. U adolescenciji postiže svoju najveću vrijednost. Nakon adolescencije nivo fluidne inteligencije održava se na sličnoj razini do 40. godine nakon čega počinje vrlo polako opadati. Nakon 60. godine taj pad je nagliji.

3 boda - Odgovor zadovoljava zahtjeve pitanja. U tekstu je jasno opisan razvoj fluidne inteligencije u djetinjstvu, ranoj odraslosti i starosti.

2 boda - Pitanje je djelomično odgovoreno. U tekstu je djelomično opisan razvoj fluidne inteligencije ali razvoj nije opisan tijekom cijelog života.

1 bod - Odgovor je djelomično povezan sa pitanjem. Odgovor daje definiciju ili opis fluidne inteligencije.

0 bodova - Odgovor ne zadovoljava standard koji je opisan u rasponu 1-2.

42. Učenici mogu opisati različite uzroke zaboravljanja u svakodnevnom životu. Na primjer: Interferencija – opisati što taj pojam znači i potkrijepiti primjerom iz svakodnevnog života
Informacije koje se nauče na brzinu se brže zaboravljaju i iskrivljavaju u skladu sa očekivanjima

Potiskivanje – informacije koje su praćene neugodnim emocijama češće se zaboravljaju.

Informacijama koje se dugo ne koriste brišu se tragovi pamćenja

3 boda - Odgovor zadovoljava zahtjeve pitanja. Jasno su opisana dva razloga zaboravljanja i naveden je primjer iz svakodnevnog života za svaki razlog.

2 boda - Pitanje je djelomično odgovoreno. Jasno su navedena dva razloga zaboravljanja.

Primjeri su dani, ali nisu posve jasni. Opisi su većinom točni.

1 bod - 2 razloga su točno navedena ili je 1 razlog naveden, objašnjen i potkrepljen sa primjerom.

0 bodova - Odgovor ne zadovoljava standard koji je opisan u rasponu 1-2